

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук Оршанського Леоніда Володимировича на дисертаційну роботу Роїк Юлії Віталіївни «Підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми дослідження. Нині кардинальні соціальні зміни та цифрова трансформація суспільства значно впливають на вимоги до майбутніх фахівців, зокрема і в галузі декоративно-прикладного мистецтва. Процвітання держави, ринку праці беззаперечно залежать від рівня розвитку освіти та культури. Тому зміст вищої освіти загалом, та мистецької освіти зокрема, потребує оновлення й оновлення.

У Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», Концепції «Нова українська школа», Державних стандартах вищої освіти зазначається, що головним у розвитку мистецької освіти України є модернізація та українізація її змісту, форм і методів. В умовах становлення національної системи освіти актуалізується інтерес до культурної спадщини, споконвічних національних цінностей, усвідомлюється значущість народного мистецтва, збільшується затребуваність у кваліфікованих художниках, що уміло поєднують народні традиції з сучасними технологіями. Отже, враховуючи зазначене вище, вдосконалення потребує професійна підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва, зокрема художників-керамістів.

Одним із пріоритетних шляхів покращення якості такої підготовки є впровадження етнодизайну кераміки в освітній процес мистецьких закладів вищої освіти та неформальних закладів освіти дорослих. З огляду на це, актуальним є питання формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності, що сприятиме підвищенню їхньої конкурентоспроможності та творчої мобільності. Тож, попри наявність ґрунтовних досліджень з підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва у мистецьких закладах вищої освіти, а також значної кількості науково-педагогічної літератури, яка присвячена становленню та розвитку етнодизайну кераміки, наукова праця Ю. В. Роїк є достатньо **актуальною**. Цей висновок підсилюється низкою виявлених дисертанткою суперечностей (с. 22 – 23 дисертації) між: сформованою системою вищої мистецької освіти та зростаючою потребою суспільства в підготовці нової генерації художників декоративно-прикладного мистецтва з високим рівнем етнодизайнерської компетентності, національної самосвідомості, творчих здібностей й естетичного смаку; об'єктивною потребою широкого впровадження

етнодизайну кераміки в освітній процес мистецьких закладів вищої освіти та реаліями застарілих академічних підходів до професійної підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва; необхідністю наповнення змісту професійної мистецької освіти національно-культурним складником, пов'язаним з народними гончарними ремеслами та промислами, та низьким рівнем розробленості навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх художників-керамістів.

Крім того, про значущість роботи свідчить й те, що вона виконана відповідно до тематичного плану наукових досліджень Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва та дизайну імені Михайла Бойчука, зокрема, тема дисертації узгоджена із загальною проблематикою досліджень кафедри теоретичних дисциплін і професійної освіти «Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності з етнодизайну у студентів закладів вищої мистецької освіти» (державний реєстраційний номер РК № 0119U001091).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість результатів дослідження, основних наукових положень, висновків представлених у дисертації підтверджується розгорнутим аналізом законодавчої бази загальнодержавного рівня, численної науково-педагогічної, мистецтвознавчої, філософської, технологічної літератури, монографій, дисертаційних робіт, наукових статей; якісною апробацією отриманих результатів на масових заходах міжнародного та всеукраїнського рівнів; достатньою кількістю публікацій, в яких висвітлено результати дослідження, зокрема у фахових виданнях категорії Б; ретельно впорядкованими додатками; результатами перевірки дисертаційної роботи на унікальність, що дозволило зробити висновок про відсутність академічного плагіату. Опрацювавши навчальну і науково-методичну літературу, довідкові та статистичні джерела дисертантка розв'язала важливу наукову проблему, яка розкриває перспективи розвитку національної системи підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності.

Достовірність висновків і новизна отриманих результатів. Об'єкт, предмет, мета дисертаційної роботи коректно сформульовані та логічно пов'язані, що дозволило визначити основні завдання й успішно їх виконати, про що свідчать отримані дисертанткою результати. Дисертація Ю.В. Роїк має вагому наукову новизну (с. 26 – 27 дисертації), яка забезпечується отриманими результатами дослідження, зокрема авторкою: здійснено системний аналіз теорії і практики професійної підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності; уточнено сутність ключових поняття і категорій дослідження («етнодизайн»,

«етнодизайн кераміки», «готовність майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності» та ін.); визначено структуру, критерії та показники готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки; спроектовано структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності та обґрунтовано педагогічні умови і дидактичні засоби її ефективного реалізації; створено авторський навчально-методичний комплекс; удосконалено методику навчання художників-керамістів професійно-орієнтованих дисциплін на основі системного і глибокого вивчення мистецьких традицій провідних гончарних промислів України.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться у дисертації.

Дисертанткою уперше було здійснено комплексне дослідження підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності, розроблено навчально-методичне забезпечення, необхідне для реалізації структурно-функціональної моделі готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності, зокрема: уточнено й удосконалено зміст навчальних дисциплін професійної підготовки майбутніх художників-керамістів; розроблено авторський навчально-методичний комплекс із курсу «Етнодизайн кераміки» (робоча навчальна програма, навчально-методичний посібник «Регіональні особливості гончарних осередків України», короткий термінологічний словник «Підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності» та ін.).

Погоджуємось з тим, що практичне значення отриманих у дослідженні результатів полягає у можливості їх використання з метою розроблення навчально-методичних матеріалів, які сприятимуть організації ефективної професійної підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва у мистецьких закладах фахової (передвищої) та вищої освіти, а також у неформальних закладах освіти дорослих культурно-мистецького напрямку. Слід наголосити, що матеріали дослідження можуть використовуватися науково-педагогічними працівниками мистецьких закладів освіти з метою осучаснення змісту фахової підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва, а також у процесі розроблення й оновлення освітньо-професійних програм, навчальних планів і робочих програм професійно-орієнтованих навчальних дисциплін.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих працях. Основні положення та результати дисертаційно-

го дослідження викладені у 16 публікаціях автора, з яких 15 – одноосібні. Положення першого розділу дисертації викладено у 9 публікаціях автора (3 – у фахових виданнях категорії Б, 1 – в міжнародній колективній монографії, 2 – апробаційного характеру, 3 – тез матеріалів доповідей), другого розділу – у 6 (2 – у фахових виданнях категорії Б, 4 – апробаційного характеру), третього розділу – у 2 публікаціях (1 – у фаховому виданні категорії Б, 1 – апробаційного характеру). У статтях, підготовлених у співавторстві, чітко визначено особистий внесок здобувачки.

Таким чином, зміст, обсяг, кількість публікацій відповідають вимогам МОН України щодо оприлюднення основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Отже, Ю.В. Роїк на належному рівні виконала поставлені наукові завдання, Ю продемонструвала високий рівень володіння методологією наукової діяльності, що надає право публічного захисту основних положень підготовленої нею дисертаційної роботи.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Зміст дисертаційної роботи структурований, послідовний та логічний. У дисертаційній роботі в повній мірі розкрито сутність професійної підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності. Підтверджені й успішно виконані всі завдання дослідження. За змістом та оформленням дисертаційна робота відповідає нормативним вимогам.

Дисертаційна робота має класичну структуру, складається зі вступу, трьох розділів, поділених на параграфи, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

У *Вступі* обґрунтовано актуальність дослідження; зазначений зв'язок роботи з науковими програмами та темами; визначені мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження; окреслено комплекс методів дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; подано відомості про апробацію результатів дослідження, публікації, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі «*Теоретичні засади професійної підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва у мистецьких закладах освіти*» здійснений комплексний аналіз теоретичних джерел з професійної підготовки художників ДПМ у профільних закладах фахової (передвищої) та вищої освіти; на основі аналізу педагогічної, філософської, мистецтвознавчої та технологічної літератури доведено актуальність вивчення проблеми підвищення якості підготовки майбутніх художників ДПМ до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності; здійснено обґрунтування понятійно-категоріального апарату дослідження, уточнено зміст ключових дефініцій; проаналізовано стан розробленості проблеми професійної підготовки художників-керамістів у теорії й освітній практиці; розкрито історичні аспекти становлення і

розвитку гончарного шкільництва в Україні та сучасний стан професійної підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва у вітчизняних мистецьких закладах фахової (передвищої) та вищої освіти, а також особливості мистецько-педагогічної діяльності відомих вітчизняних художників-керамістів.

У другому розділі *«Методичні засади формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності»* схарактеризовані основні компетентності кераміста для застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності; визначена структура, розроблені критерії та показники прояву готовності майбутніх художників ДПМ до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності; виокремлено найефективніші, на думку авторки, педагогічні умови формування досліджуваної готовності; розроблена структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх художників ДПМ до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності.

У третьому розділі *«Експериментальне дослідження готовності художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності»* висвітлено методику та програму реалізації експериментального дослідження з формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності, яке тривало впродовж 2018 – 2022 років та передбачало чотири етапи науково-педагогічного пошуку: підготовчий, констатувальний, формувальний і контрольний, які авторка детально схарактеризувала на с. 143 – 145 дисертації; представлено результати кількісного та якісного аналізу впровадження розробленої структурно-функціональної моделі, а також педагогічних умов, традиційних й інноваційних організаційних форм, методів і засобів професійного навчання, змісту авторського спецкурсу *«Етнодизайн кераміки»* тощо.

Висновки та загальні висновки дисертаційної роботи відповідають сформульованим завданням і впливають з його основних положень. Розміщені у додатках матеріали розширюють й унаочнюють зміст дисертації, сприяючи повноті її сприйняття.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Попри безсумнівну актуальність проведеного дослідження й очевидні наукові здобутки, вважаємо за необхідне висловити певні зауваження і побажання:

1. Характеризуючи у підрозділі 1.2. (с. 56 – 64) сутність ключових понять і категорій дослідження («народне мистецтво», «декоративно-прикладне мистецтво», «етнодизайн», «етнодизайн кераміки», та ін.) слід було б, на нашу думку, акцентувати увагу на відмінностях у розкритті їхнього змісту українськими та зарубіжними науковцями, а також

висвітлити досвід професійної підготовки художників-керамістів у мистецьких закладах освіти за кордоном.

2. У параграфі 1.3. «Передумови та сучасна система професійної підготовки художників декоративно-прикладного мистецтва у галузі кераміки» дисертаційного дослідження (с. 64 – 93) при аналізі сучасного стану професійної підготовки майбутніх художників-керамістів в українських мистецьких закладах вищої освіти доцільно було б проаналізувати зміст освітньо-професійних програм і навчальних планів підготовки цієї категорії фахівців з погляду забезпечення підготовки майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності. Це дозволило б підсилити актуальність теми і необхідність розв'язання цієї проблеми.

3. У дисертаційній роботі варто було б глибше розкрити зміст існуючих суперечностей та проблемних ситуацій, які виникають у процесі формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності.

4. У поданій дисертанткою структурно-функціональній моделі готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності окремим блоком виділена співпраця мистецьких закладів вищої освіти зі стейкхолдерами (с. 119). У додатках до дисертаційної роботи слід було розмістити рекомендації стейкхолдерів, керівників закладів освіти дорослих, експертів з виробництва художньої кераміки та інших зацікавлених осіб стосовно вимог до ключових компетентностей майбутніх фахівців з етнодизайну кераміки, а також шляхів підвищення якості їхньої професійної підготовки.

5. Четвертою педагогічною умовою, яка, на думку авторки, сприяє ефективній професійній підготовці майбутніх художників ДПМ до застосування етнодизайну кераміки, є розвиток власного бренду та підприємницької складової професійної діяльності (с. 113 – 114). На наш погляд, шляхи впровадження цієї педагогічної умови не знайшли у дисертації належного відображення.

Водночас слід наголосити, що висловлені зауваження та побажання не є принциповими, відтак не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Ю.В. Рояк

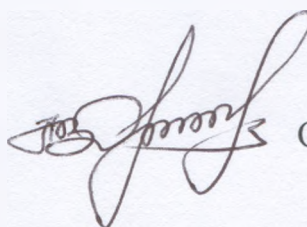
Висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Ю.В. Роїк «Підготовка майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування етнодизайну кераміки у професійній діяльності» є самостійним завершеним науковим дослідженням актуальної наукової проблеми. Основні положення дисертаційної роботи достатньо обґрунтовані, характеризуються

науковою новизною, висновки дисертації достовірні та вірогідні. Визначена мета дисертаційної роботи досягнута, завдання різнобічно розв'язані, а винесені на захист положення теоретично обґрунтовані та чітко відображені у логічних висновках дисертації. Вважаємо, що прорецензована дисертаційна робота відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (№ 44 від 12.01.1922 р.) та наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (№ 40 від 12.01.2017 р.), що дає підстави для присудження Роїк Юлії Віталіївни наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

завідувач кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, доктор педагогічних наук, професор

Оршанський Л.В.

Підпис засвідчую:

проректор з наукової роботи Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, доктор педагогічних наук, професор

Пантюк М.П.

11 квітня 2023 року

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ПТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №05/02/02-1424 від 05.04.2016;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: Оршанський Леонід Володимирович 2236108393;
Належність до Юридічної особи: ;
Код юридичної особи в ЄДР: 2236108393;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 3FAA9288358EC0030400000057A52A00CCE5B200;
Видавець кваліфікованого сертифіката: КНЕДП ДПС;
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису: 19:13 11.04.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)